

פרקי רבי אליעזר

פרק ראשון

מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס שהיו לאביו חורשים והיו חורשין על גבי המענה. והוא היה חורש בפרשין. ישב לו והיה בוכה. א"ל אביו מפני מה אתה בוכה שמא מצמער אתה שאתה חורש בפרשין. עכשיו אתה חורש על גבי המענה. ישב לו על גבי המענה והיה בוכה. א"ל מפני מה אתה בוכה שמא מצמער אתה שאתה חורש על גבי המענה. אמר לו לאו. ולמה אתה בוכה. אמר לו שאני מבקש ללמד תורה. אמר לו והלא בן עשרים ושמונה שנים אתה ואתה מבקש ללמוד תורה. אלא קח לך אשה ותוליד לך בנים ואתה מוליכן לבית הספר. עשה שתי שבתות ולא מעם כלום עד שנגלה לו אליהו ז"ל. ואמר לו בן הורקנוס למה אתה בוכה. אמר לו מפני שאני מבקש ללמוד תורה. אמר לו אם אתה מבקש ללמוד תורה ענה לירושלים אצל רבן יוחנן בן זכאי. עמד והלך אצל רבן יוחנן בן זכאי ישב לו והיה בוכה. אמר לו מפני מה אתה בוכה. אמר לו מפני שאני מבקש ללמוד תורה. אמר לו בן מי אתה ולא הגיד לו. אמר לו מימך לא למדת ק"ש ולא תפלה ולא ברכת המזון. אמר לו לאו. אמר לו עמוד ואלמדך שלשתן. ישב והיה בוכה. אמר לו בני מפני מה אתה בוכה. אמר לו שאני מבקש ללמוד תורה. והיה אומר לו שתי הלכות כל ימי השבוע והיה חוזר לו עליהן ומדבקן. עשה ח' ימים ולא מעם כלום עד שעלה ריח פיו לפני ר"י ב"ר והעמידו מלפניו. ישב והיה בוכה אמר לו מפני מה אתה בוכה אמר לו מפני שהעמדתני מלפניך כאדם שמעמיד מלפניו מוכה שחץ. אמר לו בני כשם שעלה ריח פוך מלפני כך יעלה ריח חקי תורה ספך לשמים. א"ל בני בן מי אתה. א"ל בן הורקנוס אני. א"ל והלא בן גדולי עולם אתה ולא היית מגיד לי. א"ל היך היום אתה סועד אצלי. אמר ליה כבר סעדתי אצל אכסניא שלי. א"ל ומי הוא אכסניא שלך. א"ל ר' יהושע בן חנניה ור' יוסי הכהן שלח ושאל אכסניא שלו אמר להם אצלכם סעד אליעזר היום א"ל לא והלא יש לו שמונה ימים שלא מעם כלום. אתרי בן הלוי ר' יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ואמרו לו לרבן יוחנן בן זכאי והלא יש לו ח' ימים שלא מעם כלום :

פרק שני

אמר בניו של הורקנוס לאביהם עלה לך לירושלים ונדה את בנך אליעזר סנכסיד. ועלה לירושלים לנדותו ומצא שם יו"ט לר"י בן זכאי. והיו כל גדולי המדינה סועדין אצלו. בן צצית הכסת ונקדימון בן גוריון ובן כלבא שבוע. ולמה נקרא שמו בן צצית הכסת

באור מספיק

פרק א מסו לאביו חורשים. פי' מסו לו מקדים וממלים מסו חורשים בקרקעות שלו : מספיק. כח כקו אשר מקום חוטו כמחישת על אורך סדר (תו"ט אכסניא פרק י"א משנה א' ד"ס מענט) : טרשין. סלעים שאין עושין פירות (רש"י סוטה ל"ד ע"ב) : פצצים ושמונס שדים אדם. באכדרי"ג שם סג' כ"ב שנים : ולא טעם כלום. במדרש שם א"סא שדים לכול קוואם אדם עד טעם פיו ריח רע, וכן סונטס נפדרי"א ולא טעם, שלא אכל דבר טעם לו טעם :

פרק ב ונדס את בנך. כי קטנו עניו סניח את אביו לפי זקנו, ולאמר מוטו כסון אחיו יטען נמלס שום כסו : ולמס נקרא שמו בן טעם כסתס כו'. נסין נ"ו א' א"סא : מסיס

הבטת שהיו חסב למעלה מגדולי ירושלים. אמרו על נקדימן בן גוריון שהיה לו מזון שלשה סאים קמח לכל אחד וא' שהיו בירושלים. אמרו עליו על בן כלבא שבוע שהיה לו בית ארבע כורין של גנות מוחצק בזהב. אמרו לו הרי אבייאל ר' אליעזר בא אמר להם עשו לו מקום ועשו לו מקום והושיבו אותו אצלו ונתן עניו בר' אליעזר אמר לו אמור לנו דבר אחד מן התורה. א"ל רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לבור הזה שאני יכול להוציא מים יותר ממה שהיה מוציא כך אני איני יכול לומר דברי תורה יותר ממה שקבלתי מסך. אמר לו אמשור כך משל למה הדבר דומה למעין זה שהוא נובע ומוציא מים ויש בכחו להוציא מים יותר ממה שהוא מכניס כך אתה יכול לומר דברי תורה יותר ממה שקבלו מסיני א"ל שמא ממני אתה מתבייש הריני עומד מאצלך עמד רבן יוחנן והלך לו רחוק והיה אליעזר יושב ודורש ופניו מאירות כאור החמה וקרנותיו יוצאות בקרנותיו שר משה ואין אדם יודע אם ים ואם לילה. בא רבן יוחנן מאחוריו ונשקו על ראשו אמר לו אשריכם אברהם יצחק ויעקב שיצא זה מחלצים אמר הורקנוס למי אמר כך א"ל לאליעזר בנך אמר להם לא כך היה לו לומר אלא אשרי אני שיצא זה מחלצו. היה ר' אליעזר יושב ודורש ואביו עומד על רגליו כיון שראה אביו עומד על רגליו נבהל אמר לו אבא שב שאני יכול לומר דברי תורה ואחת עומד על רגליך אמר לו בני לא ע"כ באתי אלא לנדותך מנכסי ועתה שבאתי לראותך וראיתי כל השבת הזה הרי אחיך מנודים מהם והם נתונים לך במתנה. אמר לו והרי אני איני שוה כאחד מהם אינו קרקעות בקשת מלפני הקב"ה היה לפניו ריתן לי שנ' לה' הארץ ומלוואת תבל ויושבי בה ואילו כסף וזהב בקשתי היה נותן לי שנא' לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות אלא לא בקשתי מלפני הקב"ה אלא תורה בלבד שנ' על כן כל מקודי כל ישרתי כל אורח שקר שנאתי:

פרק שרישי

רבי אליעזר בן הורקנוס פתח מי ימלך גבורות ה' ישמיע כל תהלתו וכי יש אדם בעולם שהוא יכול למלך גבורותו של הקב"ה או להשמיע כל תהלתו אפי' מלאכי השרת אינן יכולים לספר אלא סקצת גבורותיו ויש לנו לדרוש מה שעשה ובמה שהוא עתיד לעשות למען יתרוסם שמו של הקב"ה בבריותיו שברא מסוף העולם ועד סופו שנ' רור לדור ישבת מעשיך. עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו הגדול בלבד ועלה במחשבה לברוא את העולם והיה מחריס את העולם לפניו ולא היה עומד. משלו משל למה הדבר דומה למלך שהוא

באור מספיק

חסידים נאמרו כו' א"ל שבים כספו מופתת בין גדולי דומי, ע"כ. ונעזקו ערך ק' משמע ששים לפניו סג' נסדר"ל כמו סכום כנ"ל שם: אמרו לו כרי אכיו כו'. לריכ"ז אמרו: ונתן פניו כד"ל. כעין טובה כמו (נסדריין י"א א') נתנו נחמתי את פיניסם ככלל דקון: וסם נחמתיס ק' נחמתיס. ואין כח משום כעברם נחמס דדון מחמס מופר וכו' לת"ל (ויס"ח כ"ז פרש"י ח"ג): אמר ס' נחמס. ק' מונח ג"ל לשון הספוק נקדושין ס"כ ב', והוא ס"ס כי נתג' ב' נחמס לי כספך ולי סכסך נאום ס' נחמס. וכו' נחמס ס"ו ונסדריין ק"ג ב': כל ארבע שקד נחמתי. ס' כל פניו מוס' מכוונס בשם שקד כדכסינ שקד כהן:

פירק ג' מחריס. פ' מחזקת כמו (ישעיה ח' א') כחמס חמס: ולא כס עומד. פירוש חמס כק"ס שם לא יסס פסונס כמולס, לא יסס קיוס ועמידס לגמ' ארס ממעסיכס

שהוא רוצה לבנות מלטים שלו אם אינו מחרים בארץ יסודותיו ומובאיו ומוצאיו אינו מתחיל לבנות. כך הקב"ה החרים לפניו את העולם ולא היה עומד עד שברא את התשובה. שבעה דברים נבראו עד שלא נברא העולם ואלו הן תורה וניהגם וגן עדן וכסא הכבוד ובית המקדש ותש"בה ושמו של משיח. תורה מנין שנא' ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. קדם ר"ל קודם שנברא העולם. ניהגם מנין שנ' כי ערוך מאתמול תפתה. מאתמול עד שלא נברא העולם. גן עדן מנין שנא' ויסע ה' אלקים גן בערן מקדם. מקדם עד שלא נברא העולם. כסא הכבוד מנין שנ' נכון כסאך מאז. מאז עד שלא נברא העולם. בהמ"ק מנין שנא' כסא כבוד מרום מראשון. מראשון עד שלא נברא העולם. תשובה מנין שנ' במרם הרים ילדו וכתוב תשב אנוש עד דכא. מרם עד שלא נברא העולם. שמו של משיח מנין שנ' לפני שמש יגן שמי. וכתוב אחד אומר ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה ומוצאותיו מקדם. מקדם עד שלא נברא העולם. מיד נתעץ הקב"ה בתורה ששמה תושיה לברא את העולם. השיבה לו ואמרה רבון העולמים אם אין צבא ואם אין מחנה למדך עכ"ה הוא מולך. ואם אין עם מקדמין למדך אי זה הוא כבודו של מלך. שמע ארון העולם וערב לו. אמרה תורה בי נתייעץ הקב"ה לברא את העולם שנא' לי עצה ותושיה וגו'. מכאן אצור חכמים כל מלכות שאין לה יועצים אין מלכותה מלכות. ומנין אנו למדים ממלכות בית דוד שהיו לה יועצים שנא' ויהונתן בן דוד יועץ איש מבין וסופר הוא. ומלכות בית דוד היו לה יועצים ושאר כל אדם על אחת כמה וכמה שהיא טובה להם שנא' ושומע לעצה חכם. וכתוב אחד אומר ותשועה ברב יועץ. ח' דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן. שמים וארץ. ואור. וחושך. ותר ובהו. ורוח ומים. שנ' ורוח אלהים מרחפת על פני המים. ויש אומרים אף יום ולילה שנ' ויהי ערב ויהי בקר יום א'. ושמנה ביום השני. ואלו הן. הבאר והמן והמטה והקשת והכתב והמכתב

באור מספיק

מחשבות כדברים. שבעה דברים. פסחים נ"ד א' נדרים ל"ח כ' פסחמה נש' ותנא דבא"ר פק' ל"א ג'י' שבעה, (וכנ"ר שרש א' ג'י' שש וע' נחמד למחש' שם) נדרשו עד שלא נברא העולם. והוא כוללם שבעה חכמים לפניו ית' ויתר מהכל (פסחי סדר פק' פסח' ל"ז) ואע"פ שמדרש שם אמרו יס' מהם שנבראו ויש מהם שעלו כחשכיה. לא נחשבו כסוד"ל לומר שכל המצות נבראו ממנו כי כחשכיה אלו יס' כוח כחשכיה. וכחשכיה נקדמתו לג' רבויי כוחו מאחר כסוד"ל כוח, ואחר ששם כל זה חין לנו לחשוב שדברים כששטן, ככנר מנינו לר"ל כנר וס' מאחר עד שלא נברא העולם כיה סק"ה וס' נד' שנראה לכאורס סודר דבריו פ"ס' ושמו של משיח. אע"פ דכשם לא שייך כדכא, מאחר שכבר נדברים כלל ונזל עליהם לכן כדכא, לא כולל אותם כענין כחשכיה מן הכלל וכלל יחד, כשש דברים נבראו. (יפ"ס). וכנ"ר כנר דלשון כדכא שייך על ספופלם שיעש פ"י שיען וקמן ישינו ע"ר. קדם. ר"ל קודם שלא נברא העולם. וכל דאיתא לקמן עק' יס' וספופלם שם דכש נברא כנ"ר בין כחשכיה כיוון כח של נוחות, אכל כחורס כחם כחורס מתהלך כחש שחורס: תחש. וס' גיכסם שכל כחשכיה כיוון נזל שם (רש"י): מרום מראשון. וסוד"ל דכא קרא מקום מקדשנו: חכ' אנוש עד דכא. עד ידכס לכנר לגיך ועיין כנ"ר כדכא נדרים שם דכ' חכ' אנוש. נראה מלשון שכל כיה לפניו כנ"ר נגמלה שם כיה כחשכיה: שמו של משיח. עיין לקמן עק' ל"ב: לפני ששם איון שמו. מלפני כוח ששם. ויין שמו, נקרא שמו יוון על שם שטחיד ליוון ונזקיקן שוכני פער: שמונה דברים כו'. תגינה י"ב א'. כחש וחרן. שנראה כדכא שם נראה אלהים את השמים ואם הארץ: הארץ. דכתיב ויאמר אלהים יהי אור: וחושך. דכתיב וחושך על פני תהום: ופוס ונוס. דכתיב ויחלץ תהום מוכו וטבו, כ"ס תגינה שם, וכל' נס פה, כמו כחשכיה כחשכיה שמינו לנס דכאם מהכחש: ח' כיוס כ' ואלו כן ככא. פסח' למס פסח' לקמן

והמכתב והכתונת. והמיוקין. ועשרה דברים עלו במחשבה. וירושלים ורוחות אבות ואורחות הצדיקים וגיהנם ופי המבול וזוהת השנים. והשבת והמקדש והארון ואור לעולם הבא. שמים מאיזה מקום נבראו מאור לבושו של הקב"ה שהוא לבוש לקח ממנו ופרש כשדמה והיו מותחין והולכין עד שאמר להם די ועל כן נקרא שמו שדי שאמר לשמים די ועמדו. ומנין שמאור לבושו נברא שנ' עופה אור בשלמה נוטה שמים כיריעה. הארץ כאיזה מקום נבראת משלש שחתת כסא הכבוד קח וזרק על המים ונקפאו המים ונעשה עפר הארץ שנאמר כי לשלש יאמר הוא ארץ. קורקסי השמים במים אוקיינוס הם ארזים שמימי אוקיינוס בין קצות הארץ לבין קצות השמים וקצות השמים על מימי אוקיינוס הם פרושים שנאמר המקרה במים עליותיו. תוכן של שמים עולה למעלה כדורם הוא כאהל פרושה קצותיה למטה ותוכה למעלה וכל בני אדם יושבים תחתיה כך הן השמים קצתם למטה ותוכן למעלה כאהל שנאמר וימתחם כאהל לשבת. ארבע רוחות בעולם רוח פנת המזרח. רוח פנת המערב. רוח פנת הדרום. רוח פנת הצפון. רוח פנת המזרח משם האור יוצא לעולם. רוח פנת הדרום משם חללי ברכה וגשמי ברכה יוצאין לעולם. רוח פנת המערב משם חושך יוצא לעולם. רוח פנת הצפון משם אוצרות השלג ואוצרות הברד וקור וחום וגשמים יוצאים לעולם. ד"א רוח פנת הצפון ברא ולא נמרו. אמר שכל מי שיאמר שהוא אלוה יבוא ויגמור את הפנה הזאת שהנחתו וידעו הכל שהוא אלוה. ושם הוא מרור למיוקין וזוועות לרוחות ולשרים ולברקים ולרעמים. ומשם רעה יוצאת לעולם שנא' מצפון תפתח הרעה. ב' מאמרות נברא העולם ואילו הן. ויאמר אלהים יהי אור. ויאמר אלהים יהי רקיע. ויאמר אלהים יקו המים. ויאמר אלהים תדשא הארץ. ויאמר אלהים יהי מאורות. ויאמר אלהים ישרצו המים. ויאמר אלהים תוצא הארץ. ויאמר אלהים נעשה אדם. ויאמר אלהים הנה נתתי לכם. ויאמר אלהים לא טוב היות האדם לבדו. ובשלשה כוללו ואילו הן בחכמה ובתבונה

באור מספיק

לקמן פרק י"ט ושמים כ"ד א' שקשיב אותם בין דברים שנבראו בע"פ בין כחמשה : וכתונת. אלו כוח כתונת של אדם כראשון : י' דברים עלו במחשבה ב'. סמלית חמשה : שניכם ובהמ"ק כבר חשב אותם : לפי בין שבע דברים שנבראו עד שלא נברא העולם. וז"ע : שמים מאיזה מקום נבראו. ניהר לנו כמורס בשימון שם מקום. שיאמר על מעגס כעלנים כמו נדון כבוד ס' ממקומו וכדח"ל ממלא מקום אלוטיו. וזכר כי' שאלת ר"א. שמים מאיזה מקום נבראו. ר"ל מאיזה מעלות מהמגלות נמשכס כספוסם וזמי שפס. אס פאל יח' בעלמז כלו אחמצי או מהשכלים כננדלים. וכשיב לזס : מאור לבוש. ר"ל שנתקן מפאל יח' כלו אחמצי. וסלכוס רמז למעלות יח' כמו שאמר ס' מלך גלות לנש. וילגס דקס כשריון. וסלור. רמז לרען, כמו שאמר וסור סניך כי ריפס. יאר ס' פניו חלק, וכסונו שפאל חלכי ושסס מדויו נבראו כשמים פ"ד עולם מחד ינגס : וזי מוסחין וסולכין כז'. ר"ל שאל חמסס על שיעור כלמי שיעור, לזס רמז בלמרו כחלפס סז מוסחין וסולכין עד שאמר לזס די : סלרין מאיזו מקום נבראס. ר"ל סלרין וכל פולחוסים מי סיס כמסוס אופס : מפלג שחמס כסא כסכוד : קורקסי כשמים. ס' דעיון ערך קרקס שסל מלשון כנחשלים בשלג שחמס כסא כסכוד : קורקסי כשמים. ס' דעיון ערך קרקס שסל מלשון קרבים, וכס כעסוס. ופי' כשמים כס אחיים כים אוקיינוס. על מימי אוקיינוס כס פרושים. עיון סוס' תגינס י"ב א' ד"ס מסוף ככריא זס כמלמר : כדורס. ס' סכוד שלס : ארבע רוחות בעולם. כדכדנ רכמי פרסס ס'. רח מנס כלשון מנס חושן ס' רחס פנס כספרר מנס אלוזס כז'. כז"ל, וכ"ס כמדרס סס. וכסלסס כללו. ס' נמיסוד מלל : ויסלו כשמים. ואלו כן כמכסס ס'.

פרק חמישי

באור מספיק

הסדרת הס נחידת מה אלה חומרים מימינו מיכאל ב' וירכב על וגו' ס"ס כוא וז"ל שנאמר
(ישעיה ו"ט) הנה ס' רוכב על עב קל: לשכה עמידה רגל עגל. דחויב כמלאכים וכן רגליהם
כך רגל עגל (ויחזקאל א') וכן במדרש שם. ובמגילה איתא דלחצר הסורב: תמסעו אוחס
כספים: ובספסא מופסא: כ' בחגיגה שם אמרו ובספסא יושב דלחצר בכו טירס מורכב
ובספסא יושב וקרא וז' אל ו' ורש"י אלהא בכו יניסו דלחצר ככו טירס שפסקאקסות
נקול כספא: והמיות מוטס ולחמור: כל"ל ושאר כמחא ונתשך זכ מלעול:
פירק ה' נבדלו הסורים ובסאסמות כל"ל. ובמ"ס לעיל משהו עמקיס על מוסכ של חרן
ונתגלגלו הספס ס' סרי סמכאלה נעשו סמכאלה וסמ"ס נקיס לסס ספסא: כלומס
לחמור

עולין מן התהומות להשקות כל הבריות רבי יהושע אומר עוביה של של ארץ מהלך ששים שנה ותהום אחד שהוא אצל ניהגם נובע ומוציא מים חמים תענוג לבני האדם. אמר רבי יהודה פעם אחת בכל חרש וחרש טלונות עוזין מן התהומות ומשקין את כל פני הארמה שנאמר ואר יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. העבים משמיעין את קול צנורותיהן לימים והימים משמיעין את קול צנורותיהן לתהומות ותהום קורא אל תהום דהעלות מים וליתן לעבים שנ' תהום אל תהום קורא לקול צנוריק. והעבים שואבין מים מן התהומות שנאמר מערה נשיאים מקצה הארץ. ובמקום שישקור להם הקב"ה להעלות ולהמטיר שם מגשימים. מיד הארץ מתעברת וצמחה כאשה ארמנה שהיא מעוברת מזנות אבל כשירצה הקב"ה לברך צמחה של ארץ וליתן צידן של בריות פותח אוצרות הטוב שבשמים וממטיר על הארץ שהן מים זכרים ומיד הארץ מתעברת ככלה שהיא מתעברת מבעלה הראשון וצמחה זרע של ברכה שנאמר יפתח ה' את אוצרו הטוב את השמים וכתוב כי יבעל בתור בתולה יבעלך בניך. וכתוב כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים וגו' :

פרק ששי

ברביעי חבר שני מאורות הגדולים לא זה גדול מזה ולא זה גדול מזה ושניו בנבהם ובתארן ובאורן שנאמר ויעש אלקים את שני המאורות וגו'. נכנס תחרות ביניהם זה אומר לזה אני גדול ממך וזה אומר לזה אני גדול ממך ולא היה שלום ביניהם מה עשה הקב"ה הגדיל את האחד והקטין את האחד שנאמר את המאור הגדול למשרת היום ואת המאור הקטן למשרת הלילה. ואת הכוכבים כל הכוכבים משרתים לשבעה כוכבים של שעות ושמן כל"ש צמחין כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים חמה נוגה והם משרתים לשבעה ימי השבוע יום א' כוכב חמה יום ב' צדק לבנה יום ג' נוגה מאדים יום ד' שבתאי כוכב יום ה' חמה צדק יום ו' לבנה נוגה יום ז' מאדים שבתאי וכולם משרתים לי"ב מולות שהן כנגד י"ב חרשים ואלו הן מלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאזניים עקרב קשת גדי דלי דגים ואילו שנבראו במעשה בראשית לנהוג את העולם וכן חקיהן וז' שמשין אלו נבראו וחסדירין ברקיע השמים. כל המולות משרתים את ימות חדש החמה וימות חדש החמה שלשים יום עשר שעות ומחצת וכל מזל ומזל משרת את ימות חדש החמה שני ימים ומחצת שני מולות לחמשה ימים. השר המסתחיל בראש חדש חמה הוא השר המשרים בסוף חדש חמה הוא הפותח והוא הסוגר. מחזור גדול של חמה שמונה ועשרים שנה ושבעה מחזורים הקטנים יש בו מארבע ארבע שנים. חשבון ימות החמה שס"ה ימים ורביעי יום. תקופת שנת החמה ארבע מתשעים ואחד יום ושבע שעות ומחצת. ראשי מחזורים של תקופ' רב"ז הגא"ו. בין מחזור למחזור ה' ימים ו' שעות. תקופ' של מחזור הקטן ארבע בכל שנה וכלן מצ"א יום וז' שעות ומחצת יש מהן מצ"ב

באור מספיק

מנחם : מעלם נשיאים תקופה הארץ. וסוף פנים כפ"ס לעיל סטאין על סטאומים. נמלל סטאומים נקלס סטאום על הארץ (מנחם סטאום) : סטאום מים זכרים. שנין (קטן פרק כ"ג מ"א שפ"ב פרק ו' מנחם) : ריבוס מלשון אל מסמר (מסלס ל') :

ביום

באור מספיק

FDU

ביום אין כנהיגים אותו בלידה אלו שמנהיגים אותו בלידה אין מנהיגים אותו ביום וחמה רוכב במרכבה ועולה מעומר כחתן וישיש כנבור שנאמר והוא כחתן יוצא מחופתו. החמה קרנותיו ופניו המבישות למטה ראש של אש וקרנותיו ופניו המבישות למעלה של ברד ואחילי הדבר שהוא מכבה פניו של אש היה העולם נבער שנאמר ואין נותר מחמתו. ובחורף הופך את פניו של מטה למעלה ואחילי האש שהוא מחמם את הברד לא היה העולם יכול לעמוד מפני הקרה שג' לפני קרתו מי יעמוד ואלו הן קצות דרכיו של חמה:

פרק שביעי

רבן יוחנן בן זכאי ורבי גמליאל ורבי ישמעאל ורבי אליעזר בן ערך ורבי אליעזר בן הורקנוס ורבי עקיבא היו יושבים ודורשים על מולד הלבנה ואמרו דבר אחד אמר הקדוש ברוך הוא נבראו השמים למכון כמא מלכותו שנאמר בדבר ה' שמים נעשו אבל בצבא השמים יגיעה הרבה נאמר בה שנאמר וברוח פיו כל צבאם מה עשה הקב"ה נפח ברוח נשמת פיו ונבראו כל צבא השמים בבת אחת שנאמר וברוח פיו כל צבאם. כל הכוכבים והמזלות ושני המאורות נבראו בתחילת ליל ד' ולא קדם זה לזה אלא ששני ידות שעות לפיכך כל מעשה חמה במתינות וכל מעשה לבנה בזרזות מה שהחמה מהלכת כל ימות השבוע מהלכת הלבנה ליום א' וכל שהחמה מהלכת כל ימות השנה מהלכת הלבנה לג' יום. כל הימים משרתים לראש מולד הלבנה לאחריהם לספרע בתחלת ליל רביעי ראש מולד לבנה בשעת שבתאי שג' כסל' ח"ש ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן יום של אחריו תחלת ליל ג' ראש מולד הלבנה בשעת נוגה ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן חזר יום של אחריו. בתחילת ליל שני ראש מולד הלבנה בשעת צדק ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן חזר יום של אחריו בתחילת ליל ראשון ראש מולד לבנה בשעת כוכב ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן חזר יום של אחריו בתחלת ליל שבת ראש מולד לבנה בשעת מאדים ולאחר ג' של מחזור הקסן חזר יום של אחריו בתחילת ליל ו' ראש מולד לבנה בשעת לבנה ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן חזר יום של אחריו. בתחילת ליל ה' ראש מולד הלבנה בשעת חמה ולאחר ג' שנים של מחזור הקסן חזר יום של אחריו. בתחילת ליל רביעי ראש מולד הלבנה בשעת שבתאי. בשעה שנברא מחזור הגדול של לבנה כ"א שנה ו' מחזורים קטנים יש בו מנ' ג' שנים וכל מול ומול משרת את ימי חדש הלבנה כ"ט ימים ומחצה וב' ידות שעה וע"ג חלקים וכל מול ומול משרת את ימות חדש הלבנה ב' ימים וה' שעות וג' מזכות לו' ימים השר המתחיל בר"ח הלבנה הוא השר המשלים בסוף חדש הלבנה. הלבנה מתחדשת בכל מולד ומולד אחת בלידה ואחת ביום וזה האות שלהם ויהי ערב ויהי בקר. אין בכל מולד לראש מולד לשנה הבאה אלא ד' ימים וה' שעות ותתע' חלקים. אין בין מחזור הגדול למחזור הקסן אלא י"ג יום ובמערב אימתי בזמן שהחמה מהלכת לקרן דרומית הלבנה מהלכת

באור מספיק

פרק ז' וכל מעשה כלננס בזרזות וכל כהחם מהלכת כל ימות פלגם פלגם כלננס ג' יום, פלג. וכל סאלך נחמק ועיין יוושלני ר"ס פרק ג' :

מהלכת לקרן צפונית אימתי בזמן שהחמה מהלכת בקרן צפונית הלבנה מהלכת בקרן דרומית כל השעות משרתות לראש מולד לבנה לאחריהן למפרע של"כ נחמ"ץ בשעה ראשונה תחילת ליל ר' ראש מולד לבנה בשעה שבתאי ובשנה השנית ראש מולד לבנה בשעת לבנה ובשנה השלישית בשעה של אחריה ראש מולד לבנה בשעת כוכב ובשנה הרביעית בשעה של אחריה ראש מולד לבנה בשעת טנה ובשנה החמישית בשעה של אחריה ראש מולד לבנה בשעת חמה ובשנה הששית שעה של אחריה ראש מולד לבנה בשעת מאדים ובשנה השביעית ראש מולד לבנה בשעת צדק וכן ג' פעמים השעות הללו משרתות לראש מולד לבנה לאחריהם עד כ"א שנה של מחזור כל המזלות משרתים לבנה בלילה מד' שנות העולם ג' בצפון ג' בדרום ג' במערב ג' במזרח וכל השעות משרתות לבנה בלילה שמים בדרום שמים בצפון שמים במזרח שמים במערב ובשעה שמתחיל לשרת בדרום גומר במערב וכל סביבותיו כן כל מאורי אור הגדולים נתונים בדרום חוץ מן הענדה שהיא נתונה בצפון וכל המזיקים המהלכים ברקיע והמלאכים שנפלו מגדולתן ומצוקם קרושתן סן השמים בימי דור אנוש כשהם עולים לשמוע דבר מאחורי הפרגד הן מתרפדין בשבט של אש וחזורים לאחוריהן למקום. י' ימים וכ"א שעות ור"ד חלקים יחרון ימות החמה על ימות הלבנה והעיבור נכנס להשוות ימות שנות החמה עם ימות שנות הלבנה. והחמה והלבנה מתחילין מר"ח ניסן החמה מהלכת לפניה בתקופתה וסלה מתחיל לשרת לפניו ביום וכל המזלות משרתים אחריו בדרגן והלבנה מהלכת לאחריה וסלה מתחיל לשרת לפניה וכל המזלות משרתין אחריו כדרכן וכן עד שנת מחזור הקסן עד שנת העיבור בא העיבור דוחה לראש מולד לבנה ועומר בר"ח אדר וכן עד שנת מחזור הקסן בא העיבור דוחה לראש מולד לבנה ועומר בר"ח סבת וכן עד י"ב עיבורין באין החמה והלבנה שוין לתחילת ליל רביעי בשעת שבתאי בשעה שנבראו. אין בין מולד למולד אלא ל"ן שעות וב' ידות שעה וע"ן חלקים. אין הלבנה חסרה מן השמים אלא כדרך עין אפי' יש בה כמלא החוש סובבת במזרח ובמערב ואין כח בעין לראות הלבנה עד ח' שעות גדולים בין בראש מולד לבנה בין בסוף מולד לבנה. חשבון ימות שנות הלבנה ג' מאות ונ"ד ימים ושליש יום ותתע"ז חלקים. כל השעות של חדש הלבנה תרק"ח שעות וב' ידות שעה. כל השעות של שנת הלבנה ח' אלפים ותק"ד שעות. כל המזלות משרתים למולד הלבנה ולהולדות בני אדם ועליהם העולם עומר וכל מי שהוא חכם ומבין הוא מבין מולד לבנה ותולדות בני אדם ועליהם אומר הכתוב והיו לאותות ולמועדים אותות הללו לא ימושו משרתים לחמה ביום וללבנה בלילה. בג' מחזורות של חמה ונ' מחזורות של לבנה פ"ד שנים שהיא שעה אחת מיומו של הקב"ה באין חמה ולבנה שוים בתחילת ליל ר' ובשעת שבתאי בשעה שנבראו בשעה ששלחבת לבנה מנעת לחמה ביים במעלות ששים עובר בחוכו ומכבה את אורו ובשעה ששלחבת החמה מנעת ללבנה בלילה במעלות ארבעים עובר בחוכו ומכבה את אורו. רבי נהוראי אומר גזרת מלך במלח מפורסמת היא בשעה שישראל חוטאין ואינן מעברין את השנה כראוי בשעה ששלחבת חמה מנעת ללבנה בלילה מעלות ארבעים הקב"ה מפהה את הלבנה

וגונו

באור מספיק

שכנס אל כללנו מ'. מ' מוכס כ"א ח' ואלס מ"ז ט"ע"ד מ"ט נניאור מניח יקני ספס

העיבור יצחק מסר ליעקב ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה יצא יעקב לחוצה לארץ ובקש לעבר את השנה בחוצה לארץ אמר לו הקב"ה יעקב אין לך רשות לעבר את השנה בחוצה לארץ הרי יצחק אביך הוא יעבר את השנה בארץ שנאמר וירא אלהים אל יעקב עוד בבואו מספרן ארם ויברך אותו ולמה עוד שפעם ראשונה נגלה עליו ומנעו מלעבר את השנה בחוצה לארץ כשבא לארץ אמר לו הקב"ה קום עבר את השנה שנאמר וירא אלהים אל יעקב ויברך אותו על שנכנס בסוד העיבור וברכו ברכת עולם. מכאן אמרו אמר צדיקים וחכמים בח"ל ורועה צאן ובקר בארץ אין מעברין את השנה אלא ע"י רועה צאן ובקר אפי' נביאים בח"ל והדיוטים בא"י אין מעברין את השנה אלא ע"י הדיוטים שבארץ. גלו לבבל היו מעברין את השנה ע"י הנשאר בארץ לא נשאר אחד בארץ היו מעברין את השנה בבבלי עלה עורא וכל הקהל עמו ורצה יחזקאל לעבר את השנה בבבלי אמר לו הקב"ה יחזקאל אין לך רשות לעבר את השנה בח"ל הרי ישראל אחיכם והם יעברו את השנה שנאמר בן ארם בית ישראל יושבין על ארמיתם שלהן היא לעבר את השנה. יעקב מסר ריוסף ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה במצרים מת יוסף ואחיו נתמעטו העיבורין מישראל וכשם שנחמסעו העיבורין מישראל בשיעבוד מצרים כך עתידים לימעט בסוף שעבוד מלכות הרביעית עד שיבא מלך המשיח. כשם שנגלה הקב"ה על משה ועל אהרן במצרים כך הוא עתיד להגלות עלינו בסוף מלכות רביעית שנאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם. כהו לאמור אמור דהם לישראל עד עכשיו אצלי היה סוד העיבור מכאן ואילך שרכם הוא לעבר את השנה. בשלשה מעברין רבי אליעזר אומר בעשרה שנאמר אלהים נצב בעדת אל. ואם נתמעטו מביאין ספר תורה ופורשין אותו לפניהם ונעשין כמין גרן עגולה ויושבין גרול רפי גרלו וקמן לפי קמנו ונותנין פניהן למטה דארץ ופורשין את כפיהן לאביהם שבשמים וראש הישיבה מזכיר את השם ושומעים בת קול שצווחת ואומרת בלשון הזה ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר החדש הזה לכם. ומען הדור אינן שומעין כלום אלא כביכול אינו יכול לשכן שכינה. ביניהם ואשרי העם העומדין במקום ההוא בשעה ההיא שנאמר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון באור פניו של הקב"ה הן מהכח. על שלשה סימנים מעברין את השנה על האילנות ועל העשבים ועל התקופות הגיעו שנים ולא הגיע אחד אין מעברין את השנה

באור מספיק

לשם חס ודאי ס"ס כלי ספק וחידוש על ספ"ד שלא זכר כלל מוס: בשלש מעברין. עיין סנהדרין כ' ה' בשום רכס פרשט ס"ז: אלכסיס נצב בעדם. ואין ערס פחותה מעשר: ואם נתמעטו מביתן ספר דורס. דוקא ס"ס ספשיס בגליון חלל חומשין שלנו דא. ופ' סיכב דרכים מ"ח ה' סוס' ד"ס וליט: שנאמר אשרי הכס מ'. ד"ע מס ענין יודעי תרועה למיבור כמכ. ואשכח משום שאין מגליון עיבור כמכס עול'לאחר ר"ס עיין ויק"ר פרש"כ"ס. ועוד ג"ל פסוק כמבואר ב"ס מוזמר ג"ל. אשרי הכס אלנו סוקנים שמענין חס כמכס וקובעים את החדשים. כלור סוף יסלכון זה ספ"ד שמשכיס עמכס מ"כ. ויודעי תרועה פ"י שזרעים חתמין ר"ס. ופ' שו"ס חזקוני ד': על חילנות. אם מתאחר בשולס ויפך חזון כפ"ד מעברין. שטלס וכן ככלל כנורים דכתיב (במדבר כ"ח) ויזוס סביאלס. ואם לא יביאם כנולס לרגל ילזכרו למדוס ולעלות עמס אחרת: ועל סלכני. כנ"ל. פ"י אש לא כנולס ספכולס מעברין דקרא כתיב כחודס סלכני: ועל סקקוס. כין פל סקקוס סמח שמשכב סמכס סלין סקוס פשרי טפולס עד פ"כור כמג מעברין דנקל' לן סקל'. כין פל סקוס קנס

השנה לא על האילנות ולא על העשבים הגיע אחד ולא הגיעו השנים מעברין את השנה על התקופות אם נכנסה התקופה מעשרים יום של חרש סבת ולמטה מעברין את השנה מעשרים יום של חרש סבת ולמעלה אין מעברין את השנה. כחזור העיבור מ"ט שנה זו' מחזורין קמנים יש בו יש מהן משלש ויש מהן משהים שלש ושחים שלש ושלש ושלש ושלש ושלש. בר"ח ניסן נגלה הקב"ה על משה וער אהרן בארץ מצרים והיתה שנת מ"ו של מחזור הגדול של לבנה שנת י"ז לשנת מחזור העיבור מכאן ואילך המנה יהיה לכם :

פרק תשיעי

בחמישי השריץ מן המים כל מין עוף זכרים ונקבות סהורים וממאים בשני סימנים הן מסהרין בופק ובקרבן נקלה רבי אליעזר אומר באצבע יתירה. ושני מיני עופות נבחרו לקרבן עולה אלו הן תור ובני יונה. בחמישי השריץ מן המים כל מין דגים זכרים ונקבות ממאים ומהורים בשני סימנים הם מסהרים סנפיר וקשקשת ואם לאו הם ממאים. בה' השריץ מן המים כל מיני חגבים זכרים ונקבות סמאים ומהורים בשני סימנים הן מסהרים בכרעים ארוכים שהן מקפצין על הארץ ובכנפים מכסין את כל הגוף ואלו ששרצו מן המים דגים וחגבים נאכלין שלא בשחיטה אבל העוף אינו נאכל אלא בשחיטה אלו שנבראו מן המים דגים ואלו שנבראו מן הארץ דגים בעפר. רבי אליעזר אומר לא על המים בלבד אמרו שישרצו אלא אף על העכום' שנמשלו כמים שנאמר ושאון לאומים כשאון מים כבירים ישאון וכשם ששרצו המים ביום ההוא כך עתידים העכום' לשרוץ בעולם ונלחמים אלו עם אלו להשחית שנא' ונתתי גוי בגוי וממלכה בממלכה כי אלהים הממס בכל צרה וכתוב אתריו ישועת ישראל שנאמר ואתם חזקו ואל ירפו יריכם. כל הנהרות כשם שהם מהלכין על הארץ הם פוברים וברוכים וכתוקים ויש מהן הגייה לעולם נכנסו לים הם מאורים רעים וטורדים ואין מהם הגייה לעולם כך ישראל שבטחים בצר יוצרם הם ברוכים וכתוקים ויש מהן הגייה לעולם ובזמן שהם כרים מאחרי יוצרם ובטחו בחקות העכום' הם נאדרים ורעים ואין מהם הגייה לעולם. וכשם שמימי נהרות מאכל לים כך הם כאכל ראשו של גיהנם וכל הגשמים יורדים בים ורע הם לאשר בים ומרם הדגים כזהוגים. בה' נהפכו כל המים לדם במצרים בה' יצאו אבותינו ממצרים בה' עמדו מימי הירדן לפני ארון ברית ה' בה' סתם חוקיהו את המעינות שהיו בירושלים שנאמר והנה חוקיה סתם את מיכי נוחן העליון בה' השריץ כן המים ליהן נחש

באור מספיק

כסם נמחק ואם עד י"ז בניסן שכלה העומר שם כסך תקופת פנה מענין לרבות אם המועד :

פרק ט חזק מ'. כ"ס חולין ל"ט א' ומיירי בידוע שאינו דורס כחומר שם נמחה : ונקודתו נקף. ידוקא אם הקדקנו נקף ביד נאש קי אלו נקף אלא כסין. ועיין ספרי סדונים כ"ד מ' ס"ג ספ"ג ב' : בלגנע יסיר. זו אלגנע שחזורי בלגנעו (רש"י טס) : פורים ונני ינה, כ"ל. ועיין חולין כ"ב א' : כמאמר. הוא כסורח נכס שש כסם פל פני כסם : וקשקשה. כס כקנפוס כי שאין וזים מעליכם אלא בידים ופסיו דנים מ"ד מ' ס"ג : כמאמר ארוכים שכל מקפלים מ'. כ"ל ועיין נמחם כס : מכסין אם כל טעם. טס ונמחה פסא ונמחו טעין אם כוס : טס פלגים. (לן כמים כמאמר) : וקנ"ט

נחש בריח מדורו במים התחתונים ובין שני סנפיריו הבריח התיצב של ארץ עומד וכל התנינים הגדולים שבים מונו של ליתן והקב"ה שוחק עמו יום ויום והוא פותח פיו והתנין הגדול שבא יושב לתאכל הוא בורח וגם ונכנס לתוך פיו של ליתן והקב"ה שוחק בו שנאמר ליתן זה יצרת לשחק בו רבי מאיר אומר אלו שנבראו מן הארץ פרים ורבים בארץ ואלו ששרצו מן המים פרים ורבים במים חוץ מכל מין עוף כנף שבריות מן המים ופרה ורבה בארץ שנאמר והעוף ירב בארץ ואלו ששרצו מן המים פרים ורבים בבצים ואלו שנבראו מן הארץ פרים ורבים בוולד :

פרק עשירי

בחמישי ברח יונה מפני אלהים ולמה ברח אלא פעם ראשון שלחו להשיב את נבול ישראל ועמדו דבריו שנאמר והוא השיב את נבול ישראל מכבוא חמת וגו'. פעם שניה שלחו לירושלים להחריבה כיון שעשו תשובה הקב"ה עשה כרוב חסדיו ונחם על הרעה ולא חרבה והיו ישראל קוראין אותו נביא שקר. פעם ג' שלחו לנינוה דן יונה דין בינו לבין עצמו אמר אני יודע שזה הגוי קרובי התשובה הם עכשיו עושין תשובה והקב"ה שוחק רגזו על ישראל ולא די שישאל קורין אותו נביא השקר אלא אף העכו"ם. הריני בורח לי למקום שלא נאמר כבודו שם אם על השמים נאמר שכבודו שם שנאמר על השמים כבודו על הארץ נאמר שכבודו שם שנאמר מלא כל הארץ כבודו הריני בורח לי למקום שלא נאמר כבודו שם ירד יונה ליפו ולא מצא שם אניה לירד בה והאניה שירד בה יונה היתה רחוקה מיפו מהלך שני ימים לנסות את יונה מה עשה הקב"ה הביא עליה רוח סערה בים והחזירה ליפו וראה יונה ושמת בלבו ואמר עכשיו אני יודע שדרכי מיושרה לפני אלהים ארד עמכם אמרו לו הרי אנו הולכים ראוי הים תרשישה אמר להם אבא עמכם ודרך כל האניות כשארם יוצא ממנה הוא נותן שכרה ויונה בשמחת לבו הקדים ונתן שכרה שנאמר ויקם יונה לכרות תרשישה לפני ה' וירד יפו וגו' פרישו מהלך יום אחד ועמד עליהם רוח סערה בים מיסינם ומשמאלם ודרך כל האניות עוברות ושבות בשלום בשתיקות הים והאניה שירד בה יונה היתה בצרה גדולה שנאמר והאניה חשבה להשבר ר' הגניא אומר משבעים לשונות היו באניה וכל אחד ואחד שקוצ

באור מספיק

וסקנים שוחק עמו יום. נחמך כי הוא מומר ופוקדו כלן : **פרק י** וסקנים שולח רגזו על ישראל. אפי' דיוקנים עשו פסוקים כסוסים אופס כמז שחמך קדם וס. א"כ למע חש' יונה שישלח ס' רגזו על ישראל כמנינוס יעשו פסוקים יס' לומר דעוין סיו שארס ישראל של' עשו פסוקים שפא' אנשי ינוס יעשו וספר פסוקים. ואלו ישראל ס' רגזו חלילס לישראל : ולא די שישאל קורין אורס נביא שקר ס'. ספיר ע"י סידור' אלא אפטר כשום יד שיאמר וס. כי אס יעשו פסוקים ככר פאמיט. ואס לא יאמיט ולא יסוכו אף יתקיימו דבריו. וסאריך כספרס סאטלס סואס. וכמר לו שפס אחר על מס שברח יונס. ולסמאמר סוס לא מלא יסוכ. וסאטו אפטר לומר. שינוס חש' כי אולי יעשו פסוקים ואלו ישלח הקב"ס רגזו על ישראל. ויאמר אנשי ינוס סואס נביא שקר. שפס ס' דבריו. ס' די לפסוקס לפסול אלא יסלס פליסס רגזו. וללא לפסלו על ישראל אלא שינוס נביא שקר סוא : שדרכי מיושרס לפני. סכרי סומין לי סקנ'ס פס סאלי נריך. וכמו ספסוק (כחולין ג' ס' כ') רב סוס דקין כמכרל אס מומונס לו מלי : וסאטס יסרד כס יונס ס'. וסאלי וס סוונס ספסוק כסל מי סיסס סואס לס. משימור ספס

שקצו בידו שנאמר וייראו המלחים ויצעקו איש אל אלהיו וישתחוו ויאמרו
נקרא איש אל אלהיו והיה אלהים אשר יענהו ויציל אותנו מצרה זאת הוא
האלהים וקראו איש אל אלהיו ולא הועילו ויונה בצרת נפשו נדרם וישן
לו בא אליו רב החובל אמר לו הרי אנו עומדים בין מות לחיים
ואתה נדרם וישן סאיזה עם אתה אמר לו עברי אנכי אמר לו
והלא שמענו שאלהי העברים גדול הוא קום קרא אל אלהיך אולי
יתעשת האלהים לנו ויעשה עמנו נסים כמו שעשה לכם בים סוף
אמר להם לא אכחד מכם כי בשבילי הצרה הזאת עליכם שאוני
והמילוני אל הים וישתוק הים מעליכם שנאמר ויאמר אלהים שאוני
והמילוני וגו'. רבי שמעון אומר לא קבלו האנשים להפיל את יונה וזה אל
הים והפילו גורלות עליהם ויפול הגורל על יונה שנאמר ויפילו גורלות
וגו' מה עשו נסלו את הכלים שבאניה והשליכו אותם אך הים להקל
מעליהם ולא הועיל מאומה רצו לחתור ביבשה ולא יכלו מה עשו
נסלו את יונה ועמדו על ירכתי הספינה ואמרו אלהי עולם ה' אל
תתן עלינו דם נקי שאין אנו יודעים מה סיבו של האיש הזה אמר
להם בשבילי הצרה הזאת עליכם שאוני והמילוני אל הים סיד נסלוהו
והנסלוהו עד ארכובותיו ועמד הים מועפו לקחו אותו אצלם והים סוער
עליהם וינסלוהו עד סיבורו והים עמד מועפו והעלו אותו אצלם והים
הולך וסוער עליהם הניסלוהו עד צוארו והעמיד הים מועפו ועוד העלו
אותו אצלם והים הולך וסוער עליהם הניסלוהו כולו ומיד עמד הים
מועפו. רבי טרפון אומר מסונה היה אותו הדג לבלוע את יונה מששת
ימי בראשית שנא' ויסן ה' דג גדול לבלוע את יונה נכנס בפיו כאדם
שהוא נכנס בבה"כ הגדולה ועמד והיו שתי עיניו של דג כחלונות
אפומיות מאירות ליונה ר' מאיר אומר מרגלית אחת היתה תלויה
במעין של דג מאירה ליונה כשמש הזה שהוא מאיר בצהרים ומראה
לו כל מה שבים ובתהומות ועליו הכתוב אומר אור זרוע לצדיק אמר
לו הדג ליונה אין אתה יודע שבא יומי להאכל בפיו של ליתן אמר
לו יונה הוליכני אצלו אמר יונה לליתן בשבילך ירדתי לראות מקום
מדורך שאני עתיד ליתן חבל בלשונך ולהעלותך והנחת אותך
לסעודה הגדולה של צדיקים הראהו חומתו של אברהם אמר הכס
לברית וראה ליתן זכרון מפני יונה מהלך שני ימים אמר לו הרי
הצלתוך מפיו של ליתן הראני כל מה שבים ובתהומות והראהו נהר
גדול של מימי אוקיינוס שנאמר תהום יסובבני והראהו ים סוף שעברו
בתוכו ישראל שנאמר סוף חבוש לראשי והראהו מקום משכני ים
וגליו יוצאים מסנו שנא' כל משברך וגלך עלי עברו והראהו עמודי
ארץ ומכוניו שנאמר הארץ בריח' בעדי לעולם והראהו גיהנם שנא'
ותעל משחת חיי ה' אלהי והראהו שאול תחתית שנאמר מבטן שאול
שועתי שמעת קולי והראהו היכל ה' שנא' לקצוי הרים ירדתי מכאן
אנו לכדין שירושלים על שבעה הרים היא עומדת הראהו אבן שתייה
קבועה בתהומות תחת היכל ה' ובני קרח עומדים ומחפליין עליה

אמר

באור מספיק

זה ספר חסד. אשר הוא לנו נדב. ולא לאנשים אחרים כפינוח דם: כחלונות משותפות
כדי. וכלי כחלונות הם כדור. וכלי כחלונות שלפניו כחלונות אחרות. עיני ערוך ערך
הוא. וכלי כחלונות הם כדור. וכלי כחלונות שלפניו כחלונות אחרות. עיני ערוך ערך

פרקי רבי אליעזר

אמר לו **חזני** יונה **הרי** אתה **עומד** תחת **היכל** ה' **התפלל** ואתה **נענה** **אמר** יונה **לדג** **עמוד** **במקום** **עמוד** שאני **מבקש** **להתפלל** **עמך** **הדג** **והתחיל** יונה **להתפלל** לפני **הקב"ה** ואמר לפניו **רשע** נקראת **סוריד** ו**מעלה** ירדתי **העלני** נקראת **מסית** ו**מחיה** הרי נפשי **הניעה** למת **החיני** ולא נענה עד **שיצא** מפי **דבר** זה ואמר **אשר** נדרתי **אשלמה** **אשר** נדרתי **להעלות** את **ליותי** ולזכות אותי **לפניך** **אשלם** ביום **ישועת** ישראל **מיד** רמז **הזב"ה** והשליך את יונה שנא' ויאמר ה' **לדג** ויקא את יונה **ליבשה** ראו **המלחים** את כל **האותות** והנפלאות **הגדולות** שנעשה **הקב"ה** עם יונה **מיד** **עמדו** והשליכו איש את **אלהיו** בים שנא' **משמרים** **הבלי** שוא **חסדם** יעזובו ויחזרו ליפו ועזו **לירושלים** וטלו את **בשר** ערלתם שנא' ויראו **המלחים** יראה **גדולה** את ה' ויזבחו זבח לה' וכי זבח זבחו וחלא אין מקבלין זבח מן **העכו"ם** אלא זה הוא דם ברית שהוא כדם זבח ונדרו ושלמו להביא איש את אשתו ואת כל אשר לו **ליראת** אלהי יונה ונדרו ושקמו ועליהם הוא **אומר** על הגרים גירי הצדק :

פרק אחר עשר

בששי הוציא מן הארץ כל מין בהמות וזכרים נקבות **סמאים** ו**סוהורים** ובשני סימנים הם **מטהרים** במערה נרה ובמפרסי **הפרסה** . ושלשה סיני בהמה נבחרו לקרבן עולה . אלו הן שור וכבש ועז וכל מין בהמה **טהורה** שאינה נבלה וטרפה כשרה וסותר באכילה **חזק** משלשה דברים התלב והדם וגיר הנשה שנא' כירק עשב נתתו לכם את כל . **בששי** הוציא מן הארץ **שבע** חיות **טהורות** ואלו הן איל וצבי ויחמור ואקו ודישון וחזו וזמר וכלן שחיטתן ואכילתן כעוף ושאר כל חיות **שבשדה** כלן **סמאות** . **בששי** הוציא מן הארץ כל **שקצים** ורמשים כלן **סמאים** ואלו שנבראו מן הארץ **נפש** וגופן מן הארץ וכשהן **גותים** חוזרין למקום שנבראו 'שנ' תוסף רוחם יגועון וכתוב אחד **אומר** ורוח הבהמה היוורת היא למטה לארץ . **בששי** הוציא מן הארץ בהמות שהוא רבוב בהררי אלף ובכל יום ויום **טרעיתו** ארץ הרים ובלילה הם **נצמחין** מאליהן כאלו לא נגע בהם שנא' כי בול הרים ישאו לו ומי ירדן להשקותו שמימי הירדן סובבין את כל ארץ ישראל חציין למעלה מן הארץ וחציין למטה מן הארץ שנ' יבסח כי יניח ירדן אל פיהו והוא סוכן למעודה גדולה של **צדיקים** שנא' העושו יגיש תרבו . **מיד** אמר הקב"ה לתורה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו השיבם התורה ואמרה רבון כל העולמים העולם שלך האדם הזה שאתה רוצה לבראתו הוא קצר ימים ושבע רגוז ויבא לירי המא

ואם

באור מספיק

כ"כ פ"א ח' פסיד סב"ס לעשות סעודה ללדיקים מנצחו של לחמן פ"כ : והסחיל חזק לספול . פיין בילקוס יונס שמתחיק ספול יונס כחליס לחס . ואני אומר מה לנו כחלש . מלא ספול יונס כחונס ביונס עמנו . ופל זס וכיוצא בו נכונים דנדי סופים ויק"ר פרשם י"ב סי' ג' פיין סס וממלא :

פרק יא **נמנעל** גרה ונמפרסי ספרס . סרעי סדינים חולין ג"ס ח' : סווא מן סאך כסמות . הוא סר סר שמו כסמות : סכוא רכון כסרי אלף . כדכסיב סכרי אלף (ספליס ג) וכמו סררשו ויק"ר פרשם כ"כ וסנמוטל סדר סנחם : סרעיטו אלף ארס . סלרין למוטטיו כל גידוליס : כי כול סריס ישאו לו . לפי סכריס נובאליס סמח סרלס נכטרו . וא"כ סלא כטוב כלל סארס מנין סכריס . סכס סל מס דכסיב סססס

סררי

ואם אין אתה מאריך אמך עמו ראוי לו שלא בא לעולם אמר לה
הקב"ה וכי על תגם נקראתי אך אפים ורב חסד. התחיל לקבץ את
עפרו של אדם הראשון מארבע כנפות הארץ. ארום שחור לבן ירוק.
ארום זה הדם. שחור אלו הקרביים. לבן אלו עצמות וידין. ירוק
זה הגוף. ולמה כנס את עפרו מארבע פנות העולם אלא אמר הקב"ה
אם יבא אדם ממזרח למערב או ממערב למזרח או בכל מקום שילך
ובא קצו להפטר מהעולם שלא תאמר הארץ שבאותו מקום אין עפר
גופך משלי ואיני מקבל אותך חזור למקום שנבראת כשם אלא ללמדך
שכל מקום שילך אדם ובא קצו להפטר מן העולם משם הוא עפר
גופו ולשם הוא חוזר ואותו עפר ירוק קדו שנ' כי עפר אתה ואל
עפר תשוב. ושתים עשרה שעות היה היום שעה ראשונה צבר את
עפרו של אדם שנייה גבלו שלישית רקמו רביעית ורק בו נשמה
חמישית העמידו על רגליו ששית קרא שמות שביעית נדוונגה לו
היה שמינית נצטוו על פירות האילן תשיעית עלו. לסמה שנים וירדו
ארבעה עשירית הכניסו לנן עדן ועבר על ציוו אחד עשר נדון שתיים
עשר נתגרש שנא' ויגרש את האדם וגבל את עפרו של אדם הראשון
יבמקום מחור היה במבור הארץ היה ורקמו ותקנו ורוח ונשמה לא
היתה בו מה עשה הקב"ה נפח בו ברוח נשמת פיו וזרק בו נשמה
שנא' ויפח באפיו נשמת רוח חיים ועמד אדם על רגליו והיה מסתכל
כלפי מעלה ומטה והיתה קומתו מסוף העולם ועד סופו שנא' אחר
וקדם צרתני. אחר זה מערב. וקדם זה מזרח. וראה כל הבריות
שברא הקב"ה התחיל ספאר רשם בוראו ואמר מה רבו מעשיך ה'.
עמד על רגליו והיה מתאר ברמות אלהים ראו אותו הבריות ונתיידיאו
כסבורין שהוא בוראן ובאו כלם להשתחוות לו אמר להם באתם
להשתחוות לי בואו אני ואתם נלך ונלביש גאות ועוז וגמליך עלינו
מי שבראנו לפי שהעם מסליכין את המלך ואין המלך כמליך את
עצמו אם אין העם מסליכין אותו הלא אדם לעצמו והמליך אותו ראשון
וכל הבריות אחריו ואמרו ה' מלך גאות לבש וגו'. עשרה מלכים
מלכו מסוף העולם ועד סופו מלך הראשון זה הקב"ה שהוא מלך
בשמים ובארץ ועלה במחשבתו להקים מלכים על הארץ שנא' והוא
מהשנא וסנייא ועדנייא מהעדא מלכין ומהקם מלכין וגו'. השני זה
נמרוד שמשל מסוף העולם ועד סופו שהיו כל הבריות יראים ממי
המבור ונמרוד היה עליהם מלך שנא' ותהי ראשית ממלכתו בבל.
השלישי זה יוסף שמשל מסוף העולם ועד סופו שנא' וכל הארץ באו
מצרימה ארץ אין כתיב כאן אלא וכל הארץ והיו מביאין את הדם
שלהן

באור מספיק

נפרדי אלף וכמנ"ל: ספחיל לקבן עשרו אל א"ס מד' פיוט סלח. אין זה סופר פ"ט
לקבן פרק י"ב ופרק כ' שבראו ממקום סבור וקדש ומלחם מקום לקבו ממקום כמנ"ל
פ"ט. ספדרי"ל סוכר כמו שגמרו (בספדרי"ל ז' ב') גושו מנגל ולכשו מל"י וליכשו משל
אלט פ"ט. ומס שגמרו כלל מארבע פנים סלח קלל על גושו וליכשו שקבן פסד פד'
שום סלח: ולאו פאר וקנול. כנ"ל. וי"ז שום סיס סיס. (בספדרי"ל ז' ב') פ'
גברד"ל פ"א כס שיעים: שיעים נלשו. כנפח שם סג' לסימן שמיים על למס פשיעית
אדם: כנור סלח. וכלקבן פרק י"ב שגמל שם שלקו ממקום כמנ"ל. וסל שם
צנור סלח: וסי קומתו מסוף העולם מ'. בספדרי"ל שם חניגס י"ב א': כלו ולשו כו'.
שמואל שם: פסד מלחם כו'. כפרוס שני כס שיעים ופיו מניס ויל א': וילס
שני כמנול. פ' מחסם סחי וילס כמנול. לק קנול ולשו פליס למנול:

שלהן וסנחה לשבור אל יוסף שארבעים שנה, היה משנה למלך מצרים וארבעים שנה מלך לעצמו שנא' ויקם מלך חדש על מצרים וגו'. מלך הרביעי זה שכתב שמלך מסוף העולם ועד סופו שנ' ושלמה היה מושל בכל הממלכות וגו' והמה מביאים איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב ושמלות ונשק ובשמים סוסים ועבדים דבר שנה בשנה. מלך התמישי זה אחאב מלך ישראל שנא' ה' אלהיך אם יש גוי וממלכה וגו' והיו כל שרי אפרכיות כבושים תחתיו משלחים ומביאים המס שלהן לאחאב ומנחותיהם והלא כל אפרכיות שבעולם מאתים ושלשים וישינים שנא' ויפקד את נערי שרי המדינות וגו'. אחשורוש מלך בחציו של עולם קי"ו מדינות. ובזכות אסתר נתוספו לו י"א מדינות שנאמר באחשורוש המולך מהרו ועד כוש. המלך הששי זה נ"ג שנא' ובכל די דיורין בני אנשא ולא עוד אלא בעופות משל שאפילו עוף לא היה יכול לפתוח פיו חוץ מרשותו שנא' ולא היה נודד כנף ופוצה פה ומצפצף. מלך השביעי זה כורש מלך פרס שנא' כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות וגו'. מלך השמיני הוא אלכסנדרוס מוקדון שמשל מסוף העולם ועד סופו שנא' ואני הייתי מבין והנה צפיר העולם בא מן המערב עד פני הארץ אין כתיב כאן אלא על פני כל הארץ לידע מה בקצוות הארץ. ולא עוד אלא שרצה לעלות לשמים לידע מה שבשמים ולירד לתהומות ולידע מה בתהומות ותצה המלכות לארבע רוחות השמים שנאמר וכעצמו תשבר מלכותו ותחץ למלך מסוף העולם ועד סופו שנא' ואבנא מלך המשיח שהוא עתיד למלך מסוף העולם ועד סופו שנא' ואבנא די מחית לצלמא הות לשורא רב וסלת כל ארעא. המלך העשירי חזרת המלוכה לבעלה מי שהיה המלך הראשון הוא המלך האחרון שנא' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים וכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ ותחזור המלוכה ליורשיה ואז והאדילים כליל יחלוק ונשגב ה' לברו ביום ההוא וירעה את צאנו וירבצם כדכתיב אני ארעה צאני ואני ארביצם ונראה עין בעין כמו שכתוב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון אמר :

פרק שנים עשר

חבה יתירה חבה הקב"ה לאדם הראשון שבראו ממקום טהור וקדוש ומאיוה מקום לקחו ממקום בית המקדש והכניחו לאפרנו

באור מספיק

ויקם מלך חדש וגו'. ס' מדכתיב ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף. משמע שלמי מלך מלך חדש לא היה מלך שלא ידע את יוסף. וכוף פסוק : מלך סדיניו זה שלמה. כנמרה גם לא קחשיב שלמה. משום דמלחא אחריתא כיון דבזמן שלמה על כעלוינו ועל סתחיתינו נהגה ויבט שלמה על כסף ס' (ד"ה א' כ"ט) וסודר"ל חשבו משום דמ"ס מלך מסוף העולם ועד סופו וככלל מאתים מנה : אם יש גוי וממלכה. וכי אדם מכניס כספים שאינו שולט, אלא שלם בכל העולם, וכגון שאחאב לא היה מלך ביסודס, ומלך אדם מנינו שלמה עמו כמז פסמים מכל מקום שאחר שלא עמד כנגדו כי גם מלך אדם שנלחם עמו נאל כידו כמז פסמים, ומלך יסודס היה כר למשמעו כמו שאמר כמוני כמון, לוס מיקרי מוטל כמיס הוא אלכסנדרוס מוקדון. כנמרה גם לא קחשיב ליה כמ"ס כסופ' ס' ד"ס שלמה דלג משיב כי אם כנחיתים לסודא, וסודר"ל דריש כספוק ואני כיומי מנין וגו' על אלכסנדרוס מוקדון, כאלו כחוש ומשורב : שמשל מסוף העולם ועד כוש, שנימינו גדלם מלכות ית' כממשל על כל ארצו וקנה אפריקא וקנה אוריס' פיין משהי' מנין ס' פומר ד' :

פרק יב ממקום נכמק. מדכתיב ויזר אלקים את כהדם עפר מן הלהמס כ"ה ידוע ולא מן אדמה, קדשה שגדל ממקום שנימז מנהמס ואינו זה ג"ה"ק, ונ'

ולאמרנו שנא' ויקח ה' אלהים את האדם ויניחם בניעל לעברה ולשפלה ומה עובדה היה בתוך הגן שאמר לעברה ולשפלה שמה תאמר יש מלאכה בגן עדן שיומור לכרמים ולחפש ולשדר את האדמה או לעמר או לקצור והלא כל האילנות נצמחן מאליהן שמה תאמר יש מלאכה בגן עדן להשקות את הגן והלא נהר מושך ויוצא מערן שנא' ונהר יוצא מערן ומהו לעברה ולשפלה אלא לעסוק בדברי תורה ולשמוע את דרך עץ החיים ואין עץ החיים אלא תורה שנא' עץ חיים היא למחזיקים בה והיה כמילל בגן עדן כאשר ממלאכי השרת אמר הקב"ה אני יחיד בעולמי וזה יחיד בעולמי אני אין פריה ורביה לפני וזה אין פריה ורביה לפניו לאחר כן יאמרו הבריות הואיל ואין לפניו פריה ורביה הוא שבראנו לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. ר' יהודה אוסר אל תקרי כנגדו אלא לנגדו אם זכה תהיה לו עזר ואם לאו לנגדו להלחם. וכיון ששםעה הארץ הלשון הזה רעדה ורעשה אמרה לפני בוראה רבון כל העולמים אין בי כח לזון צאנו של אדם אמר לו הקב"ה אני ואת נזון צאנו של אדם. וחצו שניהם הלילה להקב"ה והיום לארץ מה עשה הקב"ה ברא שינת חיים ואדם שוכב וישן והוא מזונן ורפואתו וחיים לו ומנוחה לו שנא' ישנתי או ינות לי והקב"ה מוסך את הארץ ומשקה אותה והיא נותנת פירותיה ומזון לכל הבריות אבל מזונותיו של אדם בעצבון תאכלנה כל ימי חייו וחם הקב"ה עליו שלא להכאיבו והפיל עליו שינת תרדמה וישן לו ולקח עצם מעצמותיו ובשר מלבו ועשאה עזר והעמידה כנגדו הקיץ משנתו וראה אותה שהיא עומדת לנגדו מיד חבקה ונשקה ואמר ברוכה את לה' עצמך מעצמי ולך ראוי לקראות אשה שנא' עצם מעצמי ובשר מבשרי. עד שהיה לבדו נקרא שמו אדם ר' יהושע בן קרחה אומר על שם ב"ז נקרא שמו אדם ומשכנה לו עזר נקרא שמו איש והיא אשה מה עשה הקב"ה נתן שמו ביניהם י"ה אם הולכים בדרך ושוטרים מצותי הרי שמי נתון ביניהם ומצויות אותן מכל צרה ואם לאו הרנינו נוטל את שמי מביניהם והן נעשים אש ואש והאש אוכלת אש שנא' כי אש היא ער אברון תאכל. עשר תפוחות עשה הקב"ה לאדם הראשון כגן עדן וכולן של

באור מספיק

וְשֵׁם לְדָוִד לְקָחַן חֶרֶק כ', וְשֵׁשֶׁם שֶׁנֶּכְרָם כְּהֹנִים מִתְּמָקוֹם זֶה כְּדֵי שִׁכּוּם רַחוּם מִן הַחֶשֶׁל וְלֹא
 יִשָּׁם מִכִּיר לַחֲמוּם : לְהַשְׁדֵּנוּ . כֹּא כִּרְקִלִין מִלְּשׁוֹן וְיִשָּׁם אֲשֶׁלִי אֲשֶׁרֵנוּ (דְּרִיָּל וַיֹּא) : וְלִשְׁמֹר
 אֶת דֶּרֶךְ מִן הַחַיִּים . אֵין כְּוֹנֵמוּ לְרֹשֶׁת עַל הַפְּסוֹק (בְּרָאשִׁים כ') לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ מִן
 הַחַיִּים כִּי עֲשֵׂנוּ לְכָאן , אֲכַל כֹּא לֹא הָיִים כְּעֵלְמוֹ בְּשִׁנְיָנוּ סִקְרָם אֶת לִכְרִם שֶׁ לְשִׁמּוֹר
 דָּרִין מִן הַחַיִּים וְהִכְוֵנוּ עַל שִׁכּוּב וְעַן הָיִים כְּכֹס כֵּן , וְתִשָּׁם שֶׁן הַחַיִּים כְּהֹנִים שֶׁ
 אֵין אֵלֶּה פֹרֶשֶׁת שֶׁנֶּאֱמַר כִּי מִן הָיִים כֹּא לְמַחֲרִיקִים כֵּן כִּי כְּהֹנִים כֹּא מִשְׁכְּנֵה דְרָבִים שֶׁקָּדַם
 לְעוֹלָם , וְעֵינִי וְיִקְרָא פֶּרֶשֶׁת לֵס : אֵין יִחִיד בְּעוֹלָמִי כו' . כֹּא הִקְדַּמְנוּ יִס' עַל אֵלֶּה כ' דְּרָבִים
 סֵא' מִם שֶׁאֲדָרִם כֹּא 'ל יִחִיד , וְכֵן' עַל בְּהֵן לְשׁוֹן פִּירִים וְרָבִים , וְכִוְיָאֵל זֶה מֵאֵל מִסֵּה
 שֶׁאֲדָר לֹא מִכִּר כִּיֹּם אֲדָרִם לְכַדוּ מִרְסֵה שֶׁסִּקְדָּר יִסֵּה פִירִים לְכַדוּ וְכֹא יִחִיד בְּעוֹלָמִי , וְתִשָּׁם
 שֶׁאֲדָר לְשֶׁשֶׁן לֹא מִרְסֵה לֹא מִרְסֵה אֲדָרִם , וְלֹא בְרָא עוֹלָם אֲדָרִם שֶׁלֹּא יִשָּׁם יִחִידֵנוּ בְּעוֹלָם
 מִשְׁמַע שֶׁנֶּסֶם עֲוִי' כֹּא הִקְדַּמְנוּ יִס' שֶׁאֵין אֲדָרִם פִּירִים וְרָבִים וְעֵינִי רִצִּי' שֶׁם פֶּרֶשֶׁת ג'
 פִּסּוֹק כִּכֵּי דִים כֹּאֲדָר מִמֵּנוּ : וְאֵם לֹא לְגַדוּ לְהֹנֵם . וְדִרְשׁוּ כְּגַדוּ מִלְּשׁוֹן גְּדִידִים וְעִלְמִים .
 וְאִכֵּי אֵין יִחִיד מִלְּשׁוֹן הַפְּסוֹק אֲמַשֶּׁן לֹא מִרְסֵה פִירִים דְּמִרְסִי' , לֵכֵן דִּרְשׁוּ שֶׁאֵלֶּם סִסּוֹק
 מִדְּרַךְ אֵין זֶה וְסוֹף הַסִּסּוֹק כֹּא אֵל לֹא זֶה , וְלִדְעֵשֶׁי שֶׁלֹּא כְּוֵנִי' בְּחֹמֶם שֶׁם עַל מִסֵּה סִסּוֹק
 וְנִדְרִי לְכֹחִים לְגַדוּ , וְכֹא מִשָּׁם כְּוֵנִירֵנוּ לְקוֹחַ מִלְּשׁוֹן הַפֶּרֶשֶׁת אֲדָרִם בְּחֹלָם וְכֹה סִסֵּי קוֹשִׁיִּים
 מִמַּחֲזִי מִס' : מִיֵּם חַיִּים . יֵל פִּירִיוֹ כְּכֹ מִשְׁמֵרֵנוּ כְּכִר פֶּרֶשֶׁת יֵד בְּשֵׁם שֶׁאֲדָרִם יֵן בְּשֵׁם
 פִּירִים וְיִשְׁאֲרֵה לֵס חַיִּים : וְיִמְרִים מִיֵּד . שֶׁלֹּא יִשָּׁם כֹּא נוֹחַ וְיִכִּי נוֹחַם וְכֹמוּ שֶׁדִּרְשׁוּ
 וְלֹא יִדְעֵם כִּי שֶׁרֵם דְּרִי וְשֶׁן מִשְׁמֵרֵנוּ שֶׁלֹּא וְעַן יִשְׁרָאֵל מִפְּטוֹקִים מִרְסֵה מִסִּסּוֹק
 מִיֵּם

של אבנים טובות ומרגליות ושר זהב והלא לכל חתן אין עושין כן
אלא חופה אחת ולמלך אין עושין אלא ג' חופות לחלוק כבוד לאדם
הראשון עשה הקב"ה עשר חופות בנן ערן שנא' בערן נן אלהים
היית כל אבן יקרה וגו' הרי אלו י' חופות. והיו המלאכים מתחפפים
בתופים ומרקדים כנקבות שנא' מלאכת תופין ונקבין היו בך. ביום
שנברא אדם הראשון שנא' ביום הבראך כוננו. אמר הקב"ה למלאכי
השרת בואו ונגמול חסד לאדם הראשון ולעזרו שעל מדת נמילות
חסדים העולם עומד אמר הקב"ה חביבה נמילות חסדים מנכחים
ועולות שישראל עתידים להקריב לפני על גבי המזבח שנא' כי חסד
חסדתי ולא זבח. והיו מלאכי השרת כמו שושבינים המשמרים את
החופות שנא' כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך ואין דרכיך
אלא דרך חתנים כחן מה דרכו של חן עומד ומברך לכלה בתוך
חופתה כך עמד וברך לאדם ולעזרו שנאמר ויברך אותם אלהים

פרק שלשה עשר

הקנאה והתאוה והכבוד מציאין את האדם מן העולם אמרו מלאכי
השרת לפני הקב"ה רבון כל העולמים מה אדם ותדעו
להבדל דמה אין על עפר משלו אמר להם מה שאתם מקלמין אותי
בעליזונים הוא סיחד אותי בתחתונים ולא עוד אלא יכולין אתם לעמוד
ולקרא שמות לכל הבריות עמדו ולא יכלו מיד עמד אדם וקרא שמות
לכל הבריות שנא' ויקרא אדם שמות לכל הבהמה וגו' ביום שראו
מלאכי השרת אמרו אם אין אנו באים בעצה על אדם שיחמא לפני
בורא אין אנו יכולין בו והיה סמאל השר הגדול שבשמים ודיות
ושרפים ששש כנפים וסמאל משתים עשרה כנפים לקח את
הבת שלו ויירד וראה כל הבריות שברא הקדוש ברוך הוא
ולא מצא חכם להרע כנחש שנא' והנחש ערום מכל דית השרה והיה
דמותו כמין נמל ועלת ורכב עליו והיתה התורה צווחת ואומרת סמאל
עכשיו נברא העולם זעת למרוד במקום כעת במרום תטריא רבון
העולמים תשחק לסוס ולרכבו משל למה הדבר דומה לאדם שיש בו

רוח

באר סספיק

מביטס, אכדרי' פרק נ"ח, וזה סספיקו מנאמר כי אם היה לו שפיקס למי כפיס
מפסס לבי על אשס כ': כמדון נן אלסיס סיסי. כחסיס מלך ליר כפיס שפסס לו כנניא
כדנר י' ובי ססור אסס לסיס כדלכס סרלסין ססיס ננן ערן וסיו לו כל כחופס סללו
כל אכן יקס. אודס ססרס וגו' עד וסכ סיו י' חלל כל אכן יקס לא קחסיב, דכסחכ
סס סול כלל וחס"כ פרס, ססו כל אכן יקסס אודס ססרס וגו': סרי אלו י' חופס.
דכסכסוב ססו ססרס זמנס מפרס סיני אכניס. מוסיס ומפסס לכו דכל אסר מפניס סול
מפסס כפי מנפס, שפס נאמר ככל כאכניס סמניס סס סיס חפסס אסס, סיס לרין לכחוס
ססוכסן כל אכן יקסס ומדכתיב כל אכן יקסס מפוכסן מפססס לסס לרש סלל אכן יקסס
נמכס לסיסס ולחופס כפי מנפס: סמללסיס מפופסיס. סוכדרין ל"ס כ' חופס סססללסיס
לל לו כסר: מללכסס סופין ונקבין. דרשו לסי ססמללסיס סיו מפופסיס כנניס: ולא
זכ. ככל כנלל זכח חפסס חפסס ועולס וסלסיס כולל זכח סס (רס"י סיכס מ"ס כ'):
פרק יב יכילס אסס לעמוד ולקרוח ספסס. קס"ר פרסס ו' ספסין כל יס ססיו. ודייס יס
מדכתיב לללוס מסי יקסר לו ובי חין סלל ללוי ללנין חלל מפז לללוס לכרלוס
מכססו לכל וסיין סו"ס מאור ח': סמדו ולא יכלו. כ"ר פרסס י', וסספסס סרפסס
ידיסס לכסיב על סלללו יס' סלל כל אסר יחפסל לקריס סול ספס, חל כחפסס כוס סול
ספסס יס סיכס סס סרלויסס לכרלסיס מן סלגלל ולפסס כל דכר יפ' עיני וסכסו כניסי.
מפז ככר כי יכסר טופסי, חק כי סכסו לסקלי מפללו. לסכסו חל סיכו לסלללו נרה.
כן סלס כסו סרללס סרלל"ג יקסר יל', לכן סלללי מרסס כפרוס לכסיסס מרופסיס

מלכ

רוח רעה וכל המעשים שהוא עושה וכל הדברים שהוא מדבר מדעתו
הוא מדבר והלא אינו עושה אלא מדעת רוח רעה שיש עליו כך הנחש
כל מעשיו שעשה וכל דבריו שדבר לא דבר ולא עשה אלא מדעתו
של סמאל ועליו הכתוב אמר ברעהו ידחה רשע. משל למלך שנשא
אשה והשליטה בכל מה שיש לו באבנים טובות וסמנויות אמר לה
כל מה שיש לי יהא בידך. חוץ מתבית זו שהיא מלאה עקרבים
נכנס אצלה וקן אחד כגון שואל ממנה חומץ אמר לה מה הסלך נהג
כך אמרה לו כל מה שיש לו נתן לי והגיה בידי חוץ מתבית זו שהיא
מלאה עקרבים אמר לה והלא כל קימא של סך הרי היא בתבית זו
ולא אמר לך כך אלא שהוא מבקש לישא אשה אחרת וליתנם לה. כך
הסלך זה אדם האשה זו חוה וקן שואל חומץ זה הנחש ועליהם הוא
אומר שם נפלו פועלי אן הן נחש דין בינו לבין עצמו ואמר אם אני
אומר לאדם ידע אני שאינו שומע לי שהאיש קשה לעולם להוציאו
מדעתו. אלא הריני אומר לאשה שדעתה קלה עליה שאני יודע שהיא
שומעת לי שהנשים נשמעות לכל הבריות שנא' פתיות וכל ידעה מה.
הלך הנחש ואמר לאשה אמת שאף אתם מצווים על פירות האילן הזה.
אמרה לו הן שנא' ומפרי העץ אשר בתוך הגן. מתוך דבריה מצא
פתח להכנס בו אמר לה אן ציוי זה אלא עין רעה שבשעה שאתם
אוכלין ממנו תהיו כאלהים מה הוא עושה בורא עולמות ומתריב עולמות
כך אתם יכולין לברוא עולמות ולהתריב עולמות מה הוא מסית ומחיה
אף אתם יכולין להמית ולהחיות שנא' כי יודע אלהים כי ביום אכלכם
ממנו ונפקתו עיניכם הלך הנחש ונגע באיך צווח ואמר רשע אל
תנע בי שנא' אל תבואני רגל נאווה וגו' שם נפלו פועלי אן הלך
הנחש ואמר לאשה הריני ננעתי באילן ולא סתי אף אתה תנעי בו ולא
תמתי הרכה האשה ונגעה באיך וראתה מלאך המות שבא כמגד
אמרה אולי עכשיו אני מתה והקב"ה נעושה לו אשה אחרת ונתנה
לאדם אלא הריני גורמת לו שיאכל עמי אם נמות שנינו נמות ואם
נחיה שנינו נחיה ולקחה ואכלה מפירות האילן ונתנה מפירותיו גם
לבערה שיאכל עמה שנא' ותקח ממדיו ותאכל ותתן גם לאישה כיון
שאכל אדם מפירות האילן ראה את עצמו ערום ונתחפר עיניו וקרו
שיניו אמר לה מה הוא זה שהאכלתי שנתחפר עיני וקרו שיני עד
דעתי כשם שקרו שיני כך יקרו שיני כל הדורות:

עשר

באור מספיק

פירוש במעלה מנדרים כגשמיים ככחלים עליו חרמם להם שמו יד נפח פס ומנח נמלים להם
לפס שם. אך כהרם כמורכב גם כוח מד' יסודות וכוח כחוס' פ"ס חרץ וידע שמה כל
ככחלים לו יאמר לכתב לפס שמות כפי עינים ופועל: מדפסו כוח מוסר. בפנים: ושא
מחנך חומץ. פססו סמל כחית כי כחש כחלקקים לשוט כחומץ לגמים (מ"ד שם): קמים.
לזר כמלך. ובערך ערך קם כחיל לשון סדר"ל כגשון וז' כל קחשין של מלך ושי' שחור
ג"כ שם של כחשיות: נפלו פועלי מן. אשר שכוונתם של סיפא דקרא דחור ולא יכלו
קם שחור כחש שדקף לחם: שכחם בלחם אוכלים פתם. פי' שאמר לפס שחילין כוס
היו שחור כחש כמכור יס' כחור אלא כוח חומר קדוש ומכורו כחש פולס. ודעו כן
מוסרין כחלקקים שכולו לברא פולס כחשור אם פאכלו מפאילין כוס: צוח ואמר כו'.
אבדרי' שם כשניו קם: רגל גלום. וסוף דכחי קרא ויד רשעים אל מדינת ופי' אל
פנידני מלשון נדנד: רחם מלכו פרוס, כדאיתא לקמן פרק י"ד פס ס"ס לפסו של אס"ר
עור של נסירין ועין כבוד מוסר פלח כיון שאכל מפירותם פאילין נפסו עור נסירין מפליו
גלום מלכו פרוס: ונפקתו עיניו. כדכתיב ופסקתם עיני מוסר: וקסו מניו. פל כשם
מלכו מוסר פאילין פתח כחור שמה: